

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN**

**Л.Н.ГУМИЛЕВ ағ. ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабыковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының

ЕҢБЕКТЕРІ

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции

«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИН и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабыковны.

WORKS OF THE

international scientific- practical conference

"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

1 часть

Астана – 2016

Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ ат. ЕҰУ ЖАНЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЕНУ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
IMS OF LN GUMILYOV ENU

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ECONOMIC RESEARCH INSTITUTE

Орынбор мемлекеттік университеті
Оренбургский государственный университет
Orenburg State University

Пенза мемлекеттік университеті
Пензенский государственный университет
Penza State University

Тыва мемлекеттік университеті
Тувинский государственный университет
Tuvan State University

БМУ бизнес пен технология менеджменті институты
Институт бизнеса и менеджмента технологий БГУ
School of business and management of technology of BSU

Ресей халықтар достығы университеті
Российский Университет дружбы народов
Peoples' Friendship University of Russia

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции

«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИИ и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабьковны.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабьковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының

ЕҢБЕКТЕРІ

WORKS OF THE

international scientific- practical conference

"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

ӘОЖ 336.13.012.24 (574)

УДК 336.13.012.24 (574)

ББК 65.9.(5каз)я431

«Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы» Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының еңбектері- Астана: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016 .-374 б.

Труды международной научно-практической конференции «Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», Астана: Евразийский национальный университет им.Л.Н.Гумилева, 2016.-374с.

Works of the international scientific- practical conference "Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", - Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2016.-p.374.

Редакция алқасы:

САПАРОВА Б.С.– төрағасы, э.ғ.к., Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры

КУЧУКОВА Н.К. - төраға орынбасары, э.ғ.д., ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры

САДВОКАСОВА К.Ж. – э.ғ.д., профессор , ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі

АХМЕТЖАНОВА С.Б.- э.ғ.д., профессор, Ғылыми экономикалық сараптама орталығының директоры, Экономикалық зерттеулер институты

СЫДЫҚНАЗАРОВ М.Қ.- ф.ғ.к., саясаттану PhD, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ жанындағы Заманауи зерттеулер институтының директоры

КОРОЛЕВ Ю.Ю. – э.ғ.к., доцент, БМУ Бизнес пен технология менеджменті институтының «Бизнес-администрирование» кафедрасының меңгерушісі

ПАРУСИМОВА Н.И. – э.ғ.д., профессор, Орынбор мемлекеттік университетінің «Банковское дело и страхование» кафедрасының меңгерушісі

КУЗНЕЦОВА Т.Е. - э.ғ.к., доцент, Пенза мемлекеттік университетінің кафедрасының меңгерушісінің орынбасары

ДОНГАК Ч.Г. - э.ғ.к., доцент, Тыва мемлекеттік университетінің «Экономика и менеджмент» кафедрасының меңгерушісі

ЖАМИЕВА А.Е. –хатшы, экономика магистрі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының аға оқытушы

ISBN 978-601-7121-74-7 (ч.1)

ISBN 978-601-7121-71-6 (общ.)

УДК 336.13.012.24 (574)

ББК 65.9.(5каз)я431

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016

© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2016

сферы в большей степени касаются Республики Беларусь и в меньшей – Республики Казахстан, поскольку Казахстан как и Россия в целом внедрили систему бюджетирования, ориентированного на результат. И, тем не менее, поскольку Беларусь и Казахстан находятся в едином экономическом интеграционном пространстве и поэтому стремиться к финансовой стабильности и совместному экономическому росту нам необходимо.

Литература:

1. Бюджетный кодекс Республики Беларусь: Кодекс Республики Беларусь от 16.07.2008 № 412-3 (в ред. от 30.12.2015 г. № 339-3).
2. Об утверждении Инструкции о порядке организации и осуществления исполнения республиканского бюджета, местных бюджетов, бюджетов государственных внебюджетных фондов по расходам.: Постановление Министерства финансов Республики Беларусь от 27.07.2011 N 63 (ред. от 31.03.2015 № 17).
3. Сорокина, Т.В. Государственный бюджет: Учебник / Т.В. Сорокина. – Минск: БГЭУ, 2012. – 618 с.
4. Научные труды Белорусского государственного экономического университета. – Минск: БГЭУ, 2015. – Вып.8. – 567 с.

ОӘК 336.027

КОРПОРАТИВТІК ТАБЫС САЛЫҒЫН ЖОСПАРЛАУДЫҢ (БОЛЖАМДАУ) НЕГІЗГІ ӘДІСТЕМЕСІ

Дүйсебаев А.М. (магистрант) Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана қаласы

Корпоративтік табыс салығының (КТС) келесі ерекшеліктерін бөліп атауға болады:

тікелей салық категориясына жатады, яғни, оның түпкі сомасы –кәсіпорынның шаруашылық қызметінің түпкі қаржылық нәтижесіне толығымен тәуелді;

КТС, сонымен бірге дербес салықтар категориясына жатады, ол төлеушінің нақты төлемқабілеттілігін есептеуге мүмкіндік береді, себебі төлем көзі ол алған қаражаттар болып табылады;

жалпы мемлекеттік салық, себебі уәкілетті органмен бекітіледі;

ҚР-да КТС жалпы салық қызметін атқарады, яғни, бюджетке түседі және сонда құнынан айрылады;

жаппай салық болып саналады, яғни салық объектісі – жиынтық табыс болып табылады, оның көзі мен алу тәсіліне тәуелсіз. Қазақстан Республикасында салық салудың жаһандық жүйесі қолданылады;

КТС бұл шартты ауыспалы салық, себебі кәсіпорынның іскерлік белсенділігімен байланысты өндіріс пен басқа экономикалық көрсеткіштерге тәуелді.

Табыс салығы ежелгі және классикалық салық түрлерінің бірі. Негізінен ХІХ және ХХ ғасырларда Батыс Еуропа елдерінде кеңінен тараған. Алғаш рет қазақстанда салық салу қатаң жүйеге айналған. Республиканың жаңа салықтық саясатындағы бірнеше ережелерді ескеру керек. Біріншіден, меншіктің барлық түрі заңмен теңестіріле бастады: мемлекеттік және жеке кәсіпорындар табыс салығын 35 пайыздық мөлшерлемен төлей бастады, оның республикалық бюджетке – 26 пайызы, жергілікті бюджетке – 9 пайызы аударылады.

Қазіргі кезде Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес (2008 жылдың 10 желтоқсанынан) КТС 20 пайыздық мөлшерлеме бойынша төленеді, 2009 жылдан бастап, бұл мөлшерлемелер заңды тұлға алатын барлық табысқа қолданылмайды, тек салық салынатын табысқа ғана қолданылады, себебі КТС-ны есептеген кезде түзетулер мен шегерімдер, яғни табыс алуға бағытталған қызмет барысында шеккен (жұмсалған) шығыстар есепке алынады [1].

Корпоративтік табыс салығын (КТС) жоспарлау – бұл болжамдық параметрлерге негізделген қозғалыстың және келер жылға салық ағындарының кіріс және шығыс көлемін, құрамын, құрылымын оңтайландырудың тиімді бағыттарын анықтау үдерісі.

КТС бойынша болжам есептеудің бірнеше нұсқасы бойынша анықталады. Бірінші нұсқа бойынша есептік кезең үшін салықтық декларациялардың жиынтық мәліметтері қолданылады. Салықтық декларациялардың мәліметтері бойынша бірінші кезекте болжанатын кезеңге салық салынатын табыс анықталады. Екінші нұсқа бойынша әр аймақтың ірі салық төлеушілері бойынша есептелген және төленген КТС туралы, салықтық декларациялар бойынша жылдық қайта

есептеулердің нәтижелері, берешектер сомасының өзгерістері туралы ақпарат қолданылады.

Бюджет кірістерінің контингенттерін болжамдау үдерісінде қызметтегі заңды және нормативтік актілерге енгізілген өзгерістер мен толықтыруларды ескеріп және бюджеттік жүйенің деңгейлері бойынша шектеулерді Салық және Бюджет кодексінің нормалары бойынша және кезектегі жылға республикалық бюджет туралы заңның баптарына сәйкес жүргізу қажет.

Мұнай секторы ұйымдарынан түсетін корпоративтік табыс салығын қоспағанда, заңды тұлғалардан алынатын корпоративтік табыс салығы бойынша болжам есептеудің бірнеше нұсқаларымен анықталады.

Бірінші нұсқа әлеуметтік-экономикалық даму мен елдің бюджеттік параметрлерінің болжамына сәйкес жалпы қосылған құнның болжанатын көлеміне, корпоративтік табыс салығының орташа тиімділік мөлшерлемесіне негізделген және келесі 1 және 2 формула бойынша анықталады:

$$КТСс = Кқ \times М \quad (1)$$

$$М = \text{Тесептік} / \text{Кесептік} \times 100\% \quad (2)$$

мұндағы:

- КТСс – жоспарлы кезеңге корпоративтік табыс салығының сомасы;
- Кқ – жоспарлы кезеңге мұнайдан тыс секторының жалпы қосылған құнының көлемі;
- М – орташа тиімділік мөлшерлемесі;
- Тесептік – есептік кезеңге корпоративтік табыс салығының сомасы;
- Кесептік – есептік кезеңге мұнайдан тыс секторының жалпы қосылған құнының көлемі.

Екінші нұсқа бойынша республикалық мониторингке жататын ірі салық төлеушілер бойынша есептелген және төленген корпоративтік табыс салығы туралы, салықтық декларациялар бойынша жылдық есептеулердің нәтижесі туралы ақпараттар қолданылады. Бұл нұсқа бойынша болжам есебі негізіне ағымдық жыл бойынша ірі салық төлеушілерден салық түсімдерінің күтілетін бағасы мен ағымдық жылдың есептік кезеңі үшін салық түсімдерінің жалпы көлемінде ірі салық төлеушілерден корпоративтік табыс салығының түсімдерінің үлесі қабылданады. Күтілетін салық түсімдерінен жүйесіз сипаттағы және өндірістік қызметке тәуелсіз бір жолғы төлемдер, негізінен, мерзімдік факторлар (бағалардың қозғалысы, құрылымдық өзгерістер) мен сомалар, тексеру актілері бойынша қосылған жылдық қайта есептеулердің ірі көлемдері алынып тасталынады.

Болжамдау үшін ірі салық төлеушілерден жылдық күтілетін салық түсімдерінің есебі келесі 3 формула бойынша жүргізіледі:

$$КТСкүт = (\text{Тесептік} - \text{Тбірж}) / \text{Анақты} \times 12 \quad (3)$$

мұндағы:

- КТСкүт – ағымдағы жыл бойынша күтілетін салық түсімі;
- Тесептік – ағымдағы жылдың есептік кезеңі үшін салық түсімі;
- Тбірж – ағымдағы жылдың есептік кезеңі үшін бір жолғы төлемдер;
- Анақты – ағымдағы жылдың есептік кезеңіндегі нақты айлардың саны.

Жалпы республика бойынша КТС-ның болжанатын түсімдерінің сомасы келесі 4-формула бойынша анықталады:

$$КТСб = \text{Ткүт} / \text{Үнақты} \times 100\% \times \text{Өқарқын} / 100\% \quad (4)$$

мұндағы:

- КТСб – КТС-ның болжанатын сомасы;
- Ркүт – ағымдағы жыл бойынша ірі салық төлеушілерден күтілетін салық түсімдері;
- Үнақты – жалпы түсімдер көлемінде ірі салық төлеушілерден салық түсімдерінің үлесі, пайызбен;
- Өқарқын – жоспарлы кезеңге мұнайдан тыс секторының жалпы қосымша құнының өсу қарқыны.

КТС бойынша болжам есебі мұнай секторының барлық ұйымдары бойынша жүргізіледі,

соның ішінде, Қазақстан Республикасы Үкіметімен немесе құзыретті органмен және жер қойнауын пайдаланушымен 2009 жылдың 1 қаңтарына дейін, сонымен қатар салықтық режим сақталатын келісімшарт бойынша бекітілген өнімдер бөлімі туралы Келісімге сәйкес өз қызметін жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылармен де жүргізіледі.

Есептің негізіне келесі көрсеткіштер қолданылады:

- мұнай, газ конденсатын өндіру көлемі;
- мұнайға әлемдік баға (Brent маркасы);
- салықтық заңнамамен қарастырылған әлеуметтік-экономикалық даму болжамына және елдің бюджеттік параметрлері мен мөлшерлемелеріне сәйкес АҚШ долларына теңгенің бағамы.

Мұнай секторының ұйымдары бойынша КТС-ның болжанатын сомасын есептеу келесі 6.5-формула бойынша есептеледі:

$$\text{КТСб} = (\text{Кж} \times \text{Бө-Ш}) \times \text{М} \quad (5)$$

мұндағы:

- КТСб – КТС-ның болжанатын сомасы;
- Кж – мұнай, газ конденсатын жеткізу көлемі;
- Бө – өткізудің болжанатын орташа бағасы;
- Ш – салықтық заңнамаларға сәйкес қарастырылған шегерімдер;
- М – салық мөлшерлемесі (жалпы бекітілген мөлшерлеме бойынша – 20 пайыз, «Тенгизшевройл» және Өнімдерді бөлу туралы келісім бойынша қызметін жүзеге асыратын салық төлеушілер бойынша – 30 пайыз).

Мұнайды, газ конденсатының орташа бағасын анықтағанда мұнайға әлемдік баға АҚШ долларына теңгенің болжанатын бағамы мен баррельді тоннаға ауыстыруда – 7,5 коэффициенті есептеледі. Резиденттер мен бейрезидент заңды тұлғалардан, төлем көзінен ұсталатын болжамдық КТС-ны есептеу салық түсімдері серпіні, ағымдағы жыл үшін күтілетін салық түсімін бағалау негізінде жүзеге асырылады. Күтілетін салық түсімінен болжамды есептеу үшін жүйесіз сипаттағы бір жолғы төлемдер (тексерулер нәтижелері бойынша үстеме есептеулер, қате есептелген сомалар және т.б.) алынып тасталады. Салық болжамын есептеу келесі 6-формула бойынша жүргізіледі:

$$\text{КТСб} = \text{Ткүт} \times \text{Бқар} / 100\% \times \text{D} / 100\% \times \text{K} / 100\% \quad (6)$$

мұндағы:

- КТСб – КТС-ның болжанатын сомасы;
- Ткүт – ағымдық жыл үшін күтілетін салық түсімі;
- Бқар – мұнайға әлемдік бағаның өсу (төмендеу) қарқыны;
- М – мұнай өндірудің өсу (төмендеу) қарқыны;
- Тб – АҚШ долларына теңге бағамының өсу (төмендеу) қарқыны.

Жоғарыда көрсетілгендердің негізінде келесі қорытындыларды шығаруға болады. Кірістер түсімін болжамдау республика дамуының жалпы әлеуметтік-экономикалық міндеттерімен анықталатын республикалық және жергілікті бюджеттердің қалыптасуының бюджеттік үдерісінің құрамдас бөлігі болып табылады [2,3].

Салықтық түсімдердің контингенттерін есептеу әдістемесі келесі кезеңдермен сипатталады:

бюджетті атқару бойынша орталық уәкілетті орган ағымдағы салықтық түсімдер туралы мәліметтерді жинақтайды және оларды бюджеттік жоспарлау бойынша орталық уәкілетті органға ұсынады;

бюджеттік жоспарлау бойынша орталық уәкілетті орган елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының орта мерзімді жоспарының макроэкономикалық көрсеткіштері негізінде салықтық түсімдердің контингенттерін болжамдайды және оны бюджеттік жоспарлау бойынша жергілікті уәкілетті органдарға жеткізеді;

бюджеттік жоспарлау бойынша және бюджетті атқару бойынша жергілікті уәкілетті органдар сәйкес территорияға кірістер контингентінің болжамын жасайды.

Әдебиеттер:

1. А.Д.Үмбеталиев, Ғ.Е.Керімбек «Салық және салық салу». 2-томдық оқулық. Алматы.

Экономика. 2011ж.

2. Кучукова Н.К. «Налогово-бюджетное планирование»: учебное пособие – Астана: ТОО «Мастер ПО», 2013.

3. Бюджет түсімдерін болжамдаудың әдістемесі

УДК 336.713

ИСТОЧНИКИ КОРПОРАТИВНОГО И ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: КЭПТИВНЫЕ БАНКИ

Езангина Ирина Александровна, Тимофеева Юлия Сергеевна

Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Волгоградский государственный технический университет», г. Волгоград, Россия

Кэптивный банк – вид кредитной организации, созданной финансово-промышленной группой (ФПГ) или частными лицами для обслуживания своих интересов. В мировой практике кэптивный банк может учреждаться как кредитная оффшорная организация, которая обслуживает всего одного клиента – владельца данной организации.

Основные признаки кэптивности банка:

принадлежность узкому кругу собственников – физическим и юридическим лицам;

льготное обслуживание закрытого круга клиентов;

привлечение средств под проекты определенной финансово-промышленной группы;

льготное кредитование собственников кредитной организации и связанных с ними компаний.

Таким образом, с позиции финансового менеджмента важной характеристикой кэптивных банков является структура их пассивов.

В зависимости от того, за счёт каких средств она сформирована и кто является собственником этих ресурсов, можно говорить о степени кэптивности. Отдельные признаки кэптивности могут выражаться в льготном кредитовании родственных бизнес-структур, предоставлении им инвестиционных услуг, выдаче банковских гарантий и т.д.

Резюмируя содержание вышеперечисленных банков, отмечаем еще одну отличительную их черту - получение дохода от собственно банковской деятельности для таких кредитных учреждений – второстепенная задача, главное – своевременное и качественное обслуживание финансовых потоков своих учредителей или заинтересованных лиц [1]. Роль банка в структуре ФПГ состоит в:

осуществлении кредитного и расчетно-кассового обслуживания всех участников группы, формировании ее клиринговой системы;

создании центрального депозитария, обслуживающего выпуск и размещение акций участников ФПГ;

договорном обеспечении сделок с ценными бумагами;

образовании общего залогового фонда и других инструментов солидарной ответственности участников;

осуществлении трастового управления пакетами акций участников;

выборе наиболее эффективных инвестиционных схем при организации смешанного (спонсорского) финансирования кредитуемых объектов.

В данном контексте следует обозначить и объективный интерес банка, связанный с возможностью построить в рамках ФПГ механизм, обеспечивающий его финансовую устойчивость в условиях постоянно изменяющихся нормативной и юридической базы государства вообще и ЦБ в частности.

Участие в деятельности ФПГ позволяет кэптивному банку удержать максимальное количество финансовых средств за счет открытия расчетных счетов всех предприятий - членов группы, отсутствия необходимости отсылки средств с корреспондентского счета при расчетах между предприятиями - членами группы, а также привлечь в свои активы значительные дополнительные средства за счет контроля за всеми ресурсами группы.

С другой стороны, размер кэптивных банков, их кредитоспособность, используемые ими технологии и качество персонала не всегда позволяют осуществлять комплексное обслуживание всей ФПГ. Кроме того, обслуживание проблемных задолженностей зачастую осложняется неэффективными рычагами влияния на должников, что снижает возможности банка в привлечении сторонних ресурсов. Наконец, больший риск, по сравнению с универсальными структурами, кэптивные банки несут и в связи с отсутствием диверсификацией клиентской базы, ее